

Nierówności dochodowe wzrosły w ostatnich dziesięcioleciach prawie we wszystkich regionach świata i nie wskazuje, aby w przyszłości tendencja ta uległa zmianom. Jedną z możliwych konsekwencji nierówności dochodowych jest wzrost odsetka osób doświadczających deprivacji ekonomicznej, co może skutkować nasileniem tendencji materialistycznych wśród osób biednych (Kasser, 2002). Niemniej jednak wielu współczesnych badaczy uznaje, że **materializm jest istotnym problemem zarówno dla ludzi jak i dla gospodarki**. Materialiści mają problemy z oszczędzaniem pieniędzy i często zaciągają kredyty. Postawy materialistyczne prowadzą do tego, że w wielu krajach przeciętne zadłużenie gospodarstw domowych jest większe niż ich przeciętny dochód rozporządzalny, a wielu ludzi żyje ponad stan. Rosnące zadłużenie stwarza zagrożenie dla stabilności makroekonomicznej. Tendencje materialistyczne są prawdopodobnie istotnym motorem deregulacji sektora finansowego: oferta wysoce ryzykownych kredytów i chęć ich zaciągania przez konsumentów może prowadzić do kryzysów gospodarczych.

Tendencje materialistyczne nowych pokoleń stają się coraz wyższe, co może przekładać się na różne problemy ekonomiczne. Jak dotąd brakuje jednak konsensusu co do tego, jak można temu zaradzić. W naszej opinii, aby zmniejszyć nacisk na wartości materialistyczne w społeczeństwie, konieczne wydaje się odpowiednie kształtowanie nowych pokoleń, ponieważ **tendencje materialistyczne mogą mieć początek już we wczesnym dzieciństwie**. W tym celu niezbędne jest jednak rozpoznanie, jak u dzieci rozwijają się tendencje materialistyczne.

Pożądanie dóbr materialnych pojawia się już na wczesnych etapach życia. Przedszkolaki niejednokrotnie żądają zakupu konkretnych produktów a swoje żądania formułują w bardzo różny sposób, niejednokrotnie trudny do zaakceptowania przez rodziców i otoczenie (płacz, błaganie, krzyk, itp.). Mimo to, w literaturze można odnaleźć zaskakująco mało badań dotyczących tego, jakie są źródła materializmu u małych dzieci. Badacze wskazują, że jedną z przyczyn kształtowania się tendencji materialistycznych jest z dążenie człowieka do kompensacji deprivacji potrzeb ekonomicznych. Chociaż w kilku (choć nadal bardzo niewiele) niedawno prowadzonych badaniach pokazano, że rodzice i media mogą wpływać na materializm przedszkolaków, to w literaturze całkowicie brakuje badań dotyczących **ekonomicznych uwarunkowań materializmu małych dzieci**.

Głównym celem tego projektu jest zbadanie jak nierówności dochodowe i związane z nimi doświadczenia deprivacji ekonomicznej wpływają na materializm nowych pokoleń, to znaczy dzieci, które są obecnie przedszkolakami. Jednakże, aby lepiej wyjaśnić rozwój materializmu na wczesnych etapach życia jednostki zamierzamy także przeanalizować **psychologiczne mechanizmy, które lepiej pozwolą wyjaśniać rozwój tendencji materialistycznych u dzieci**. Osoby biedne są narażone na zdecydowanie większą deprivację potrzeb ekonomicznych i w związku z tym częściej doświadczają negatywnych emocji (np. frustracji czy upokorzenia), co może obniżać ich samoocenę. Jednakże ludzie zwykle bronią się przed spadkiem samooceny m.in. budując postawy materialistyczne i przypisując nadmierne znaczenie pieniądзом. Dlatego też w naszym projekcie zamierzamy zbadać pośredniczącą rolę samooceny dziecka w relacji pomiędzy deprivacją ekonomiczną i materializmem. Jednocześnie postulujemy, że materializm (łączenie dóbr materialnych i pieniędzy z samooceną, szczęściem, statusem społecznym, itp.) wymaga, aby dziecko miało rozwiniętą teorię umysłu, czyli umiejętność wyobrażania sobie o czym myśli drugi człowiek. Dla przykładu, aby wygenerować myśl: „Chciałbym nową zabawkę (albo więcej pieniędzy) – nie jest się fajnym, gdy się tego nie ma”, dziecko musi umieć zastanowić się, co myślą inni. Dlatego sugerujemy, że teoria umysłu może odgrywać istotną rolę w kształtowaniu materializmu.

W ramach projektu planowana jest realizacja sześciu badań wśród dzieci w wieku 4-6 lat. W jednym badaniu dodatkowo wezmą udział rodzice. Łącznie przebadane zostanie około 900 dzieci i 200 rodziców. Przeprowadzone zostanie badanie korelacyjne, w którym zweryfikujemy czy deprivacja ekonomiczna łączy się z tendencjami materialistycznymi dziecka, a także jaką rolę pełni w tej relacji samoocena dziecka oraz poziom teorii umysłu. W kolejnych badaniach poczucie relatywnej deprivacji będzie podlegało manipulacji, w związku z czym możliwe będzie stwierdzenie czy istnieje zależność przyczynowo-skutkowa pomiędzy poczuciem deprivacji a samooceną i tendencjami materialistycznymi. Na ostatnim etapie projektu zostaną zrealizowane badania eksperymentalne, w których będziemy manipulować poziomem samooceny dziecka i weryfikować czy manipulacja ta przekłada się na poziom tendencji materialistycznych dziecka. W każdym z badań będzie także mierzony u dzieci poziom teorii umysłu, dzięki czemu będzie można stwierdzić, jaka jest jej rola w kształtowaniu się powiązań pomiędzy statusem materialnym a materializmem.

Wykorzystywanie dóbr materialnych oraz pieniędzy jako strategii radzenia sobie z niską samooceną wymaga zrozumienia symbolicznych znaczeń dóbr materialnych oraz pieniędzy. Dotychczas badacze twierdzili, że rozumienie tych pojęć rozwija się w okresie od średniego do późnego dzieciństwa. Jednakże wraz z ogromnymi zmianami społecznymi, szczególnie związanymi z rewolucją cyfrową, współczesne dzieci prawdopodobnie rozwijają tendencje materialistyczne na wcześniejszych etapach życia niż dotychczas sądzono. Niniejszy projekt badawczy poszerzy wiedzę teoretyczną o determinantach materializmu nowych pokoleń.

Planowany projekt może mieć także istotne znaczenie społeczne. Określenie jaka jest relacja pomiędzy deprivacją ekonomiczną i materializmem dzieci w wieku przedszkolnym a także wskazanie roli samooceny i teorii umysłu w tej relacji pozwoli opracować wskazówki do tworzenia programów interwencyjnych, które mogłyby zmniejszyć poziom materializmu nowych pokoleń.